

BESZÁMOLÓ

TEREI GYÖRGY

NÉHÁNY SZEMÉLYES GONDOLAT A 2009. ÉVI ŐSZI NEMZETKÖZI CASTRUM BENE KONFERENCIÁRÓL

2009. szeptember 3–6. között rendezte meg egyesületünk a XI. nemzetközi Castrum Bene Konferenciát. Bár a vándorgyűlések révén a mátrafüredi Benevár által fémjelzett egyesület születésének körülményei sokak előtt ismertek voltak, a tavalyi évben a kerek évforduló alkalmával ismét előtérbe került a várkutatók első, itt tartott rendezvénye.

Régi álmunk volt, hogy az első összejövetel 20 éves évfordulóján hazánkban kerüljön megrendezésre a konferencia. A sorok írója 1989 őszén még csak a gimnázium padját koptatta, de számára, ahogy minden idősebb vagy fiatalabb várkutató számára is nyilvánvaló, hogy az akkor rendezett konferencia mérföldkő volt nem csak a hazai, de az egész közép-európai várkutatók számára is.

Ezen előzmények után az egyesület vezetősége az évfordulóhoz méltó konferenciát kívánt rendezni. Előzetesen jelezni szeretném, hogy jelen írásomban nem egy szakmai összefoglalást kívánok adni, hiszen az a Castrum legutóbbi, 10. számában, illetve több fórumon megtörtént, továbbá hallható vagy olvasható lesz, valamit a konferencia-kötet szerkesztési előmunkálatai is megkezdődtek.

Mindenekelőtt el kell mondani, hogy a konferencia nagyon jól sikerült, a résztvevők meg voltak elégedve, jól érezték magukat. A szervezők ennek ellenére érezték azokat a kisebb-nagyobb problémákat, amelyek megkeserítették a konferencia körüli napjaikat. Bár nem célom, hogy azt érezze az olvasó, csak problémák voltak és keserű szájjal zártuk az összejövetelt, tanulságul mindenképpen leírni valónak tartom a nehézségeket.

A program összeállítása úgy történt, hogy minden téma kellően reprezentálva legyen, ezért fájó volt, hogy a Szlovák Tudományos Akadémia Régészeti Intézetének igazgatója a „kiszvárról”, illetve ezek kelet-európai párhuzamairól az előadását az utolsó pillanatban lemondta.

A konferenciát közösen szerveztük az egri Dobó István Vármúzeummal és a Bükki Nemzeti Park Igazgatóságával. A költségeket és a munkát mindhárom intézmény erejéhez mérten maximális együttműködéssel vállalta. A Dobó István Vármúzeumból többek között Sípós Ágnesztől, Bükki Nemzeti Park részéről Baráz Csabától (együttal egyesületünk tagjától) kaptunk komoly segítséget. A konferencia megrendezéséhez pályáznunk kellett, mert minden esetben a rendező országnak kell állni a 10 komitétag költségeit, jelen esetben több mint félmillió forintot. A kiadásokhoz hozzájárult az NKA, az Europäisches Burgeninstitut és az egyesületet régóta támogató Schlosser András is.

A támogatásokkal így a négynapos konferencia – panzióban megszállva, az összes étkezéssel és kirándulással együtt – egy magyar résztvevőknek 22.000 Ft-ba került. Természetesen, aki nem kérte valamelyik étkezést, vagy kirándulást, olcsóbban is kijelhetett. Ezeket az adatokat azért kell leírni, mert végül a Castrum Bene Vándorgyűlést rendszeresen látogató közel 100 fős társaság, vagy a 20 évvel ezelőtti Castrum Bene konferencia résztvevőinek nagyon kis töredéke jelentkezett csak a jubileumi rendezvényre. Ehhez hozzájárult még, hogy a korábbi évekhez képest a külföldi kollegák is kisebb

1. Nézelődés és szakmai beszélgetés Kisnánán

számban képviseltették magukat. A környező országok közül nem egyből csak egyetlen kollega érkezett. Természetesen lehet ezt a gazdasági válsággal magyarázni, valamint a terem sem biztos, hogy elbírt volna a megjelent 50-60 résztvevő mellett még további 20-30 embert, de ez mindenképpen sajnálatos volt.

Véleményünk szerint sokakban két indok merülhetett fel a távolmaradás okaként: a konferencia-díj összege, valamint az előadások idegen nyelve. Ami a költségeket illeti, kétségtelen, hogy az minden közintézményben dolgozó munkatársnak – ismerte többek között a múzeumok konferencia-részvételt finanszírozó lehetőségeit – megerőltető terhet jelentett. Ha azonban négy napi étkezésért, szállásért, kirándulásért kisebb összeget állapítunk meg, az már komolytalanná vált volna. A konferencia idegennyelvűségével kapcsolatban viszont úgy vélem, hogy a látványos táblákkal illusztrált bemutatók a kiadott magyar nyelvű rezümékkel jól követhetőek voltak.

Szeretnénk megjegyezni, hogy messze álljon tőlünk, hogy bárkit is hibáztassunk, sőt külön örültünk azoknak, akik akár csak egy nap erejéig is el tudtak jönni Mátrafüredre.

A résztvevők a recepción a külön erre az alkalomra készített textiltáskában jelentős könyvcsomagot kaptak. Ebben helyet kapott a *Castrum* ebből az alkalomból kiadott száma az előadások idegen és magyar nyelvű összefoglalójával, valamint a túravezetőkkel együtt. A könyvek többségét a Dobó István Vármúzeumtól és a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságától kaptuk. A néprajz iránt érdeklődő vendégek nagyon örültek a Heves megye népművészete című vastag kötetnek.

A konferencia előadásai zökkenőmentesen zajlottak. Az egyetlen otthon hagyott prezentációt az első előadó lendületes stílusával feledtette. A színvonal erősnek volt mondható, bár egy-egy esetben érződött, hogy lehet, hogy nem ez a kedvenc témája az előadó-

2. A vár bemutatása után Sirokon

nak. A rendezvénynek helyet adó Avar Hotel részéről minden segítséget megkaptunk, igényes szolgáltatásban részesültünk a szünetekben is.

A kirándulások kétszer fél napban sűrűsödtek össze. Az egész napos kirándulásokkal szemben ez azért jó, mert kevésbé megterhelő, jobban tervezhető és a konferencia fél-napos szellemi megterhelését kiválóan ellensúlyozza a túrázás okozta fizikai fáradság. Kisebb bakik becsúsztak, amit szerencsére a résztvevők általában nem vettek észre.

Jó néhány hónappal a konferencia előtt kiderült, hogy az egyesületnek és a konferenciának nevet adó erősségben, Bene várban egy nagyobb falszakasz kiomlott. Visszafalazására egyeztetést kíséreltünk meg ugyan minden érdekelttel, de a sok bába közt néha elvész a gyerek. Így bár a Bükk Nemzeti Park Igazgatósága egyébként alapvetően példamutatóan rendbe tette a területet – reméljük, az új, többnyelvű információs tábla még ma is megvan –, a helyreállításra máig nem került sor, sőt, még reményünk sincs rá!

A kishánai várban csak a szervezők tudták, hogy valamilyen kommunikációs hiba miatt a belépőjegy körül némi gond adódott, azt azonban mindenki látta, hogy a kiállítás felett eljárt az idő. Senki sem számított – ismerve a hazai körülményeket – multimédiás bemutatásra, de az omladozó vakolat és az elsárgult feliratos táblák, illetve azok hiánya nem vetett jó fényt e fontos műemlékre. Véleményünk szerint a problémák egy része kis költségből megoldható lett volna. Reméljük, az újabban elnyert pályázati támogatásból már sikerül mindezt orvosolni.

Sirokon a buszvezető nem tudott, vagy nem akart felmenni a várig. Szerencsére segítségünkre volt a az egr múzeum kisbusza, így gyorsan több fordulóval sikerült mindenkinek feljutnia. Lefelé is több forduló volt, de így a legtöbb kollega megízlelhette a hazájához mérten igen csak olcsó helyi söröket.

3. A „nehezen értelmezhető” templomfalak mellett Gyöngyöspátán

Az egri kirándulás minden tekintetben jól sikerült, a Dobó bástyában kialakított konferenciaterem méltó helyet biztosított a péntek délutáni előadásoknak. A várban történő vezetéssel és az utána következő 3D-s filmekkel mindenki maximálisan meg volt elégedve. Hab volt a tortán az esti fogadás.

Bár a salgói várhoz egy cseh kolléga rejtélyes eltűnése, majd megkerülése miatt kicsit későn értünk, a szervezők kivételével mindenkinek jól esett a vár alatt elfogyasztott vacsora. Mi ugyanis azt kértük a helyi illetékesektől, hogy a 2005. évi vándorgyűléshez hasonlóan egy bográcsozásra kerüljön sor a helyszínen. Úgy terveztük, hogy az étkezést a befolyt összegből fizetjük, az italt pedig mindenki saját maga állja. Kérdés, hogy a 21. században miért nem lehet egy komoly intézménynek átutalással fizetni a számlát, miért kell sötétben egy autó lámpájának fényénél számolgatni az összeget. Így a fogadás helyszínére nem a szervezők értek először, hanem a vendégek, kik éhesek lévén rögtön meghamozták az ételt. Az ma már kideríthetetlen, hogy a velünk megállapodásban álló cég hibázott, vagy az, akinek továbbadta a helyszíni munkát, mindenesetre a helyszínen ellenszolgáltatás nélkül osztogatni kezdték az italokat, köztük olyan röviditalokat is, amiről a megállapodásunkban szó sem volt. Természetesen ezután tőlünk kérte a pénzt, majd hosszú hetekig tartó huzavona, perrel történő fenyegetés után be is szedte. Zárójelben csak annyi, hogy azért annak örülünk, hogy nem 6 puttonyos Tokaji Aszúval itatták a vendégeket. A következő salgói túránkon valószínűleg kihagyjuk a vár alatti vacsorázást, vagy olyan partnerrel rendezzük meg, aki be tudja tartani a megállapodásokat.

Végül az utolsó nap reggelén egy, a szállodát is érintő csőtörés borzolta a kedélyeket, ami fél Mátrafüredet megbénította, de félelmünk ellenére ez senkiben sem hagyott mély nyomot.

A Dobó István Múzeum és a Nemzeti Park együttműködése mellett személy szerint is köszönettel tartozunk Viola Kristófnak, aki nemcsak a fordításaival segítette a munkán-

4. Magyar és osztrák kollegák a gyöngyöspatai vár oldalában

kat, de a helyszínen is nélkülözhetetlen volt, továbbá az ELTE Régészettudományi Intézet középkoros hallgatóinak (Koller Bea, László Emese, Nagy László, Nagy Szabolcs), akik egymást váltva részt vettek a regisztrálás, könyvvarusítás és egyéb helyszíni szervezési munkálatokban – azon túl, hogy előadást és helyszíni szakvezetéseket is tartottak.

Szervezőként megpróbáltunk mindent megtenni, hogy mind a magyar, mind a külföldi vendégeink jól érezzék magukat, s hogy az utóbbiak jó hírünket vigyék el a világba. Úgy gondoljuk, de legalábbis reméljük, hogy ez nagyrészt sikerült is. Bízunk benne, hogy szlovén kollegáink még jobb konferenciát szerveznek 2011 őszén Ljubljanában.

S végül álljon itt a 11. Nemzetközi Castrum Bene konferencia szakmai programja:

Terminológia és tipológia a várkutatóban
Gyöngyös–Mátrafüred, 2009. szeptember 3–6.

2009. szeptember 3., csütörtök (*Hotel Avar, Konferenciaterem*)

- Megnyitó és megemlékezés az 1989. évi első Castrum Bene Konferenciáról
- Bevezető előadás – Werner Meyer (Svájc)
- Das typologische System von László Gerő in Ungarn – Feld István (Magyarország)
- Burgentypologie und Sachkultur des Adels in Mitteleuropa – Artur Bogusiewicz (Lengyelország)
- Die archäologische Untersuchung der Burg Bene in Mátrafüred – Koller Bea (Magyarország)
- Role of Nature Conservation and Landscape Preservation in Maintaining Cultural Heritage in Hungary – Kiss Gábor (Magyarország)
- Díszelőadás: Crac des Chevaliers – eine mittelalterliche Burganlage in Syrien – Werner Meyer (Svájc) és John Zimmer (Luxemburg)

5. Pihenő Hollókőn: a svájci, az osztrák és a német várkutatók nagy egyéniségei

2009. szeptember 4., péntek

Tanulmányút: Bene–Kisnána–Sirok–Eger

Délután előadások a vár konferenciaterme a Dobó-bástyában

- Artilleriefortifikationsglieder – Tomás Durdík (Csehország)
- Die Terminologie des italienischen Befestigungssystems – Domokos György (Magyarország)
- The Bishop's Castle of Eger – Berecz Mátyás (Magyarország)

2009. szeptember 5., szombat (Hotel Avar, Konferenciaterem)

- Burgwall-Hradisko-földvár – Peter Bednár (Szlovákia)
- Motte-Turmhügelburg-Hausberg – Reinhard Friedrich (Németország)
- Die Bezeichnung „Donjon” im europäischen Burgenbau – Dieter Barz (Németország)
- Das „Feste Haus” – Martin Krenn (Ausztria)

Tanulmányút: Gyöngyöspata–Hollókő–Somoskő/Šomoška–Salgó

2009. szeptember 6., vasárnap (Hotel Avar, Konferenciaterem)

- Tvrz, Feste, maison-forte, munitio, castellum – Peter Chotěbor (Csehország)
- Mittelalterliches Mauerwerk an Burgen in Mitteleuropa: Typologie und Technologie – Thomas Kühtreiber (Ausztria)
- Grafen/Niederadels/Hochadelsburg – Matthias Untermann (Németország)
- The King Castles in the Poland Kingdom (XIVth century) and their European Connections – T. Olszacki (Lengyelország)
- Befestigte Kirchen in Mitteleuropa – Adrian A. Rusu (Románia) – Katarina Predovnik (Szlovénia)